

¹Әбубәкір А.Н. ^a, ^{ib} ¹Молдағалиева А., ^{ib} ¹Сатқали И.Қ. ^b, ^{ib} ¹Шәкен А.Ш.,
²Молдағалиев А.Ж. ^{ib}

¹Әл-Фараби атындағы Қазақ Ұлттық университеті, Алматы, Қазақстан

²AlmaU, Алматы, Қазақстан

АЛМАТЫ ҚАЛАСЫНЫҢ ТУРИСТІК АҒЫНДАРЫНЫҢ ДИНАМИКАСЫН ТАЛДАУ ЖӘНЕ СТАТИСТИКАЛЫҚ БОЛЖАУ (2019–2025 ЖЖ.)

Әбубәкір Аружан Нұрланқызы, Молдағалиева Айтолқын Есенкуловна, Сатқали Илан Қуанышқызы, Шәкен Айман Шәкенқызы, Молдағалиев Адил Жексенбинович

Алматы қаласының туристік ағындарының динамикасын талдау және статистикалық болжау (2019–2025 жж.)

Аңдатпа. Мақалада 2019–2025 жылдар аралығындағы Алматы қаласының туристік ағындарының динамикасы мен даму үрдістері талданады. Зерттеудің мақсаты – ресми статистикалық деректер негізінде туристік ағындардың өзгеру заңдылықтарын анықтау және олардың орта мерзімді даму әлеуетін болжау. Зерттеу әдістемесі ретінде орташа жылдық өсім қарқыны (AAGR) және күрделі жылдық өсім қарқыны (CAGR) көрсеткіштері қолданылды. Ақпараттық база ретінде Ұлттық статистика бюросының деректері, Алматы қаласының туризм басқармасының материалдары және халықаралық зерттеулер пайдаланылды. Есептеу нәтижелері туристік ағындардың пандемиядан кейін тұрақты қалпына келу үрдісін көрсетеді. CAGR көрсеткіші бойынша туристік ағындардың орташа жылдық өсімі 11,1 % құрайды, ал 2025 жылға болжамды келушілер саны 2,5–2,6 млн адам аралығында анықталды. Зерттеу нәтижелері туристік инфрақұрылымды жоспарлау, маркетингтік стратегияларды жетілдіру және қаланың бәсекеге қабілетті туристік дестинация ретінде дамуын қамтамасыз ету үшін ғылыми негіз бола алады.

Түйін сөздер: туристік ағындар, туристік сұранысты болжау, қалалық туризм, туризм статистикасы, статистикалық модельдеу, туризм динамикасы, Алматы туристік дестинациясы.

Әбубәкір Аружан Нұрланқызы, Молдағалиева Айтолқын Есенкуловна, Сатқали Илан Қуанышқызы, Шәкен Айман Шәкенқызы, Молдағалиев Адил Жексенбинович

Анализ динамики туристских потоков города Алматы и статистическое прогнозирование (2019–2025 гг.)

Аннотация. В статье анализируются динамика и тенденции развития туристских потоков города Алматы в период 2019–2025 гг. Цель исследования заключается в выявлении закономерностей изменения туристских потоков на основе официальных статистических данных и прогнозировании их среднесрочных перспектив развития. В качестве методического инструментария использованы показатели среднего годового темпа роста (AAGR) и совокупного среднего годового темпа роста (CAGR). Информационной базой послужили данные Бюро национальной статистики, материалы управления туризма города Алматы, а также результаты международных исследований. Результаты расчетов демонстрируют устойчивую тенденцию восстановления туристских потоков после пандемии. Согласно показателю CAGR, среднегодовой темп роста туристских потоков составляет 11,1 %, а прогнозируемое количество посетителей на 2025 год находится в диапазоне 2,5–2,6 млн человек. Полученные результаты могут служить научной основой для планирования туристской инфраструктуры, совершенствования маркетинговых стратегий и обеспечения развития города как конкурентоспособной туристской дестинации.

Ключевые слова: туристские потоки, прогнозирование туристского спроса, городской туризм, статистика туризма, статистическое моделирование, динамика туризма, туристская дестинация Алматы.

Abubakir Aruzhan Nurlankyzy, Moldagaliyeva Aitolkyn Esenkulovna, Satkali Ilan Kuanyshkyzy, Shaken Aiman Shakenkyzy, Moldagaliyev Adil Zheksenbinovich

Analysis of the dynamics of tourist flows in the city of Almaty and statistical forecasting (2019–2025)

Abstract. The article analyzes the dynamics and development trends of tourist flows in the city of Almaty for the period 2019–2025. The aim of the study is to identify patterns in the changes of tourist flows based on official statistical data and to forecast their medium-term development prospects. The methodological framework is based on the use of the Average Annual Growth Rate (AAGR) and the Compound Annual Growth Rate (CAGR). The information base includes data from the Bureau of National Statistics, materials from the Almaty City Tourism Department, and international research studies. The calculation results demonstrate a stable recovery trend in tourist flows after the pandemic. According to the CAGR indicator, the average annual growth rate of tourist flows is 11.1 %, while the forecasted number of visitors for 2025 is estimated at 2.5–2.6 million people. The findings can serve as a scientific basis for tourism infrastructure planning, improvement of marketing strategies, and strengthening the city's development as a competitive tourist destination.

Key words: tourist flows, forecasting tourism demand, urban tourism, tourism statistics, statistical modelling, tourism dynamics, Almaty tourist destination.

Кіріспе. Алматы қаласы – Қазақстанның туристік картасындағы ең тартымды дестинациялардың бірі. Қаланың визит картасы – оның асқақ таулармен үйлескен қалалық пейзажы, қар басқан шыңдардағы зәулім ғимараттары. Бұл Қазақстанның белсенді туризмінің негізгі орталығы және оның бұрынғы астанасы, мұнда кеңес дәуіріндегі ескерткіштер футуристік заманауи сәулетпен үйлеседі.

Қала елдің мәдени, іскерлік және табиғи-рекреациялық орталығы бола отырып, жыл сайын ішкі және сыртқы туристерді тұрақты қабылдайды. Туризмнің дамуына қаланың қолайлы географиялық орналасуы, дамыған инфрақұрылымы, көліктік қолжетімділігі, сондай-ақ табиғи-рекреациялық әлеуетінің болуы оңтайлы әсер етеді.

Соңғы жылдары Алматы қаласына келушілер саны артып келеді. Бұл өз кезегінде қаланың әлеуметтік-экономикалық әлеуетінің дамуына маңызды үлес қосуда. Туризм Алматы қаласының экономикасына, әсіресе қызмет көрсету саласына, соның ішінде көлік, қонақ үй бизнесі, тамақтану орындары және мәдениет салаларының оркендеуіне зор ықпал етеді.

Зерттеудің мақсаты – Алматыға келетін туристердің саны мен құрылымын, сондай-ақ олардың өзгеруіне әсер ететін негізгі факторларды талдауға бағытталған. Мақалада соңғы жылдардағы статистикалық мәліметтерді пайдалана отырып, туристер ағынының өсу үрдістері, ішкі және халықаралық нарықтардың ерекшеліктері, маусымдық ауытқулар және келушілердің мінезқұлқы сияқты аспектілер қарастырылады.

Зерттеудің міндеттері:

– 2019-2025 жылдар аралығындағы Алматы қаласының туристік ағындары бойынша ресми статистикалық деректерді жинақтау және жүйелеу;

– Туристік ағындардың динамикасын, өсу қарқынын және маусымдық ауытқуларын талдау;

– Туристік ағындарды болжау үшін статистикалық әдістерді (CAGR және AAGR) қолдану;

– Алынған нәтижелер негізінде туризмді дамыту, инфрақұрылымды жоспарлау және басқарушылық шешімдерге практикалық ұсыныстар беру.

– Алматы қаласының туристік ағындарын жан-жақты талдау туризм саласындағы стратегиялық жоспарлау, маркетингтік саясатты жетілдіру және дестинацияның бәсекеге қабілеттілігін арттыру үшін маңызды ғылыми-тәжірибелік негіз болып табылады.

Бұл зерттеудің ғылыми құндылығы – Алматы қаласындағы пандемиядан кейінгі кезеңге (2019-2025 жж.) туристік ағындарды болжау үшін AAGR және CAGR әдістерін бір мезгілде қолдануда. Бұл бізге өсімнің тек тенденциясын ғана емес, сонымен қатар оның тұрақтылығын бағалауға, сондай-ақ қаладағы ішкі және халықаралық туризмнің ерекшеліктерін ескеретін практикалық кеңестер ұсынуға мүмкіндік береді.

Зерттеудің практикалық маңыздылығы алынған нәтижелердің Алматы қаласының туризм саласын жоспарлау және басқару үдерісінде қолданылу мүмкіндігімен айқындалады. Зерттеу қорытындылары туристік ағындардың өзгеру үрдістерін бағалауға, маусымдық ерекшеліктерді ескеруге, инфрақұрылымдық жүктемені болжауға және туристік өнімді жетілдіруге мүмкіндік береді. Сонымен қатар зерттеу нәтижелері қалалық әкімдік, туризм басқармасы, туристік ұйымдар мен бизнес субъектілері үшін маркетингтік стратегияларды әзірлеуде, туристік бағыттарды ілгерілетуде және туристерге арналған сервистік ұсыныстарды жетілдіруде пайдалы болуы мүмкін.

Бұл әдеби шолу Scopus (2019-2024) жүйесінде индекстелген туризмді модельдеу мен болжау әдістері және қалалық туризм тенденциялары, атап айтқанда Алматы мен Орталық Азияға қатысты соңғы зерттеулерді жинақтайды. Ол туризмге сұранысты модельдеудің статистикалық және экономикалық тәсілдерін, маусымдық өзгерістер мен пандемиядан кейінгі кезеңдегі өзгерістерді, сондай-ақ Қазақстан мен ұқсас аймақтардағы дамудың кең ауқымды мәселелерін қарастырады. Әрбір зерттеудің негізгі нәтижелері көрсетілген және дереккөздер толық келтірілген.

Уақыт қатарлары және эконометрикалық модельдер әртүрлі зерттеулерде туризмнің көлемін болжау үшін қолданылды. Мысалы, Қадырбекова Д. және т.б. Қазақстандағы туризмді болжау үшін серпімділік талдауын және Марков тізбегін модельдеуді пайдаланды [1]. Олардың жұмысы туризмнің 2024-2025 жылдары 73,5 %-ға өсетінін анықтады. Болжам нәтижелері туристік ағындардың алдағы кезеңде өсуі сақталуы мүмкін екенін көрсеткенімен, өсім қарқыны сыртқы және ішкі факторларға байланысты өзгеруі ықтимал. Сонымен қатар Сафаров Б. және т.б. Өзбекстанда бір айнымалы ARIMA уақыт қатарлы моделін және себепші факторлар үшін ARDL әдісін қолдана отырып, кіріс туризмін болжады [2]. Олардың жұмысы макрофакторлардың, мысалы жан басына шаққандағы нақты ЖІӨ

және қауіпсіздік туристер санына едәуір әсер ететінін негіздеді. Сондай-ақ олар COVID-19-дың жағымсыз салдары 2026 жылдан кейін де жалғасатынын болжады.

Holt-Winters модельдері Непалдағы халықаралық келулерді SARIMA модельдеріне қарағанда дәлірек болжағанын анықтады. Winter-көбейткіштік моделі ең жақсы сәйкестік пен болжау дәлдігіне ие болды [3]. Бұл зерттеулер туристік сұраныстың тенденцияларын түсіну үшін ARIMA, Марков процестері және маусымдық модельдер сияқты бірнеше әдістерді қолданады.

2025 жылғы зерттеу COVID-19-дан кейінгі Алматы облысындағы туризмді зерттеді. Мақаладағы сұхбаттар сауықтыру қызметтеріне қызығушылықтың артқанын көрсетіп, Алматының Орталық Азиядағы сауықтыру бағытындағы туристік бағыт ретіндегі әлеуетін анықтады [4]. Бұл қалпына келтіру кезінде ішкі туризмнің маңыздылығы артқан кеңірек өзгерістерді көрсетеді. Тұтастай алғанда, бұл зерттеулер пандемиядан кейінгі туризм үлгілері (мысалы, кешіктірілген сұраныс, саяхатшылардың жаңа профильдері) және маусымдық болжамдарға айтарлықтай әсер ететінін айқындайды.

Орталық Азиядағы кіріс туризмін орташа топтық ARDL және квантильдік регрессия әдістері

арқылы зерттеді [5]. Олардың нәтижелері қаржылық инновациялар мен сауда ашықтығы туризмді ынталандыратынын дәлелдейді. Бұл жұмыстар туризмді талдауда классикалық уақыт қатарларын болжау әдістері мен жетілдірілген панельдік/регрессиялық техникалардың қолданылуын негізге алады. Келесі зерттеуде Алматы қаласында 2014-2023 жылдар аралығындағы туризм деректерін зерттеді [6]. Олардың жұмысы бүкіл ел бойынша шетелдік келушілер саны 2014 жылы 679 000-нан 2023 жылы 1 084 800-ге дейін өскенін растайды. 2023 жылы Алматыға осы туристердің 261 571-і келді, ал сол жылы туризм қаланың ЖІӨ-нің 11,3 %-ын құрады. Өсімді сақтау үшін авторлар инфрақұрылымды жақсартуға, маркетингті дамытуға және белсенді демалыс түрлерін ұлғайтуға баса назар аударады. Олар сондай-ақ басқару және институционалдық мәселелерге тоқталады. Сондай-ақ, Sakurbek M. және т.б. өкілеттіктердің бөлінуі, рұқсаттамалардың анық еместігі және сенімнің жоқтығы сияқты өзекті мәселелер жүйелі ақаулар болып табылатынын, әсіресе пандемиядан кейінгі кезеңде туристер санының тез өсуі индустрияның әлеуетті өсімін шектейтінін анықтады. Авторлар Алматының туристік әлеуетін ашу үшін реттеуді оңтайландыруды және үйлестіруді біріздендіруді ұсынады [7].

Кесте 1 – Мақалалардың қысқаша мазмұны, атаулары және негізгі нәтижелері

Мақала тақырыбы	Негізгі нәтижелер
Forecasting the Volume of Tourism Services in Uzbekistan	Өзбекстанға келетін туризмді талдау үшін ARIMA (уақыттық қатар) және ARDL эконометрикалық модельдері қолданылады. Экономикалық әл-ауқат пен қауіпсіздік туристер ағынына күшті әсер ететіні анықталды. ARIMA болжамдары COVID-19 соққысының туризмге 5 жылдан астам уақыт бойы теріс әсер ететінін, әсері 2026 жылдан кейін де сақталатынын дәлелдейді.
Forecasting Tourist Arrivals in Nepal: A Comparative Analysis of Seasonal Models and Implications	1992-2023 жылдар аралығындағы Непалға ай сайынғы туристер ағыны бойынша SARIMA мен Holt-Winters (қосу және көбейту) модельдерін салыстырады. Барлық модельдер жақсы нәтиже көрсетті, бірақ Holt-Winters көбейту моделі ең үздік болып, бақылған деректерге дәл сәйкес келіп, ең дәл болжамдарды берді. Туризмді жоспарлауға көмек ретінде 2030 жылға дейінгі ұзақ мерзімді болжамдар ұсынады.
Exploring the Post-COVID-19 Wellness Tourism Potential in Central Asia: A Case of Almaty Region, Kazakhstan	Ковидтен кейінгі Алматының сауықтыру туризмі бойынша сапалық далалық зерттеу (газды бұлақ орталықтарындағы сұхбаттар). Зерттеу сауықтыру қызметтеріне қызығушылықтың артуын анықтап, Алматы облысын Орталық Азиядағы дамып келе жатқан сауықтыру туризмі орталығы ретінде сипаттайды. Стратегия 2030-ға сәйкес сауықтыру туризмі өнімдерін дамыту үшін шешім қабылдаушылар мен инвесторларға мүмкіндіктер ұсынады.
The Impact of Financial Innovation and Infrastructure on Inbound Tourism in Central Asia	Орталық Азия елдері бойынша панельдік талдау қаржылық инновациялар мен сауда ашықтығының кіріс туризміне айтарлықтай оң әсер ететінін, ал инфрақұрылымның (теміржол/әуе қуаты) туризм өсіміне әсері елеусіз екенін анықтайды. Қорытынды: финтех пен сауда саясатын жетілдіру өңірлік туризмді дамытуға ықпал етеді.
Study of the Current State and Prospects for the Development of Tourist Flow in the City of Almaty, Kazakhstan	2014-2023 жылдар аралығындағы Алматыны талдау келген туристер санының қарқынды өскенін көрсетті: 2023 жылы ел бойынша 1084,8 мың шетелдік турист, оның ішінде Алматыда 261 571; ішкі туристер саны Алматыда 710 586. Туризмнің Алматы ЖІӨ-дегі үлесі 11,3 %-ға жетті. Белсенді демалыс туристерін көптеп тарту үшін инфрақұрылым мен маркетингті жетілдіруді ұсынады.

<p>Governance Barriers to Sustainable Tourism Development in Almaty City and Region</p>	<p>Аралас әдістемелік зерттеу (қызығушылық танытқан тараптармен 2018 және 2024 жылдардағы сұхбаттар) Алматы туризмінің өсуіне кедергі келтіретін факторларды анықтайды. Онда үздіксіз шектеулер көрсетілген: басқарудың бөлшектенуі, рұқсат берудің мөлдір еместігі және мемлекеттік пен жекеменшік секторлар арасындағы сенімсіздік. Бұл жүйелік ақаулар сектордың әлеуетін шектеуді жалғастыруда, әсіресе пандемиядан кейінгі келушілер санының тез өсуі кезеңінде. Тұрақты туристік дамуды ынталандыру үшін үйлестіруді біріктіру мен реттеуді оңтайландыру ұсынылады.</p>
<p>Дереккөз: әдеби шолу негізінде авторлармен құрастырылған [2-7]</p>	

Әдістер мен материалдар. Зерттеудің ақпараттық базасын Қазақстан Республикасы Стратегиялық жоспарлау және реформалар агенттігінің Ұлттық статистика бюросының ресми статистикалық деректері, Алматы қаласының туризм басқармасының аналитикалық материалдары, сондай-ақ 2019–2025 жылдар аралығындағы туристік ағындардың динамикасын сипаттайтын ашық дереккөздер құрады. Зерттеуде ішкі және кіріс туристер саны, туристік қызметтердің көлемі, туристік инфрақұрылымға салынған инвестициялар және туристік сұраныс құрылымы туралы мәліметтер пайдаланылды.

Зерттеудің әдіснамалық негізін туристік ағындардың динамикасын бағалауға және пандемиядан кейінгі кезеңдегі даму үрдістерін анықтауға мүмкіндік беретін уақыт қатарларын сандық талдау әдістері құрайды. Туристік ағындардың өсу қарқынын анықтау үшін орташа жылдық өсім қарқыны (Average Annual Growth Rate – AAGR) және күрделі жылдық өсім қарқыны (Compound Annual Growth Rate – CAGR) көрсеткіштері қолданылды. Бұл индикаторлар туристік нарықтың даму тұрақтылығын бағалауға, ұзақ мерзімді үрдістерді анықтауға және туристік сұраныстың болжамды мәндерін есептеуге мүмкіндік береді.

CAGR көрсеткіші зерттелетін кезеңдегі туристік ағындардың жинақталған өсу қарқынын анықтау үшін пайдаланылды. Бұл әдіс қысқа мерзімді ауытқулардың әсерін төмендетіп, жалпы даму трендін айқындауға мүмкіндік береді. AAGR көрсеткіші жыл сайынғы өзгерістерді бағалауға қолданылып, COVID-19 пандемиясының және халықаралық қозғалыстарға енгізілген шектеулердің әсерінен болған төмендеу және қалпына келу кезеңдерін талдауға мүмкіндік берді.

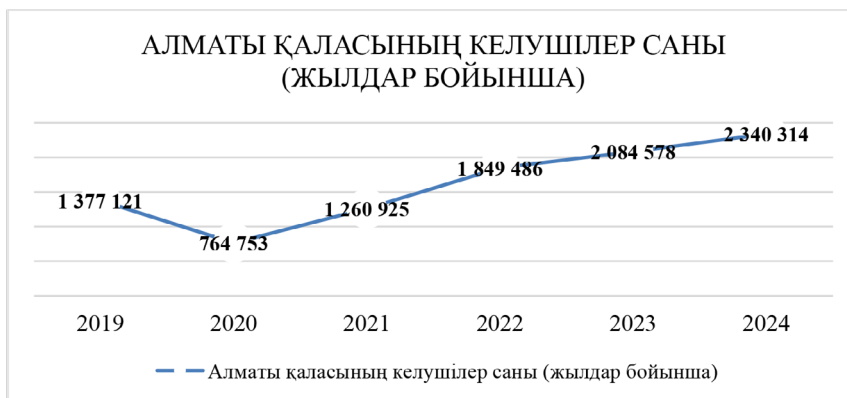
Нәтижелердің сенімділігін арттыру мақсатында әртүрлі дереккөздердегі статистикалық мәліметтер салыстырылып, туристік

ағындардың құрылымдық талдауы жүргізілді. Атап айтқанда, туристердің шығу елдері, сапар мақсаты және болу ұзақтығы бойынша құрылымдық көрсеткіштер қарастырылды. Алынған нәтижелер орта мерзімді кезеңге арналған туристік сұраныстың өзгеру сценарийлерін қалыптастыруға және қаланың туристік инфрақұрылымына түсетін ықтимал жүктемені бағалауға мүмкіндік берді.

Статистикалық талдау және болжау әдістерін қолдану зерттеу нәтижелерінің объективтілігін қамтамасыз етеді және алынған қорытындыларды туристік ағындарды басқару, инфрақұрылымды дамыту және Алматы қаласының туристік дестинация ретіндегі бәсекеге қабілеттілігін арттыру бағытындағы стратегиялық шешімдер әзірлеуде пайдалануға мүмкіндік береді.

Ұлттық статистика бюросы мәліметтеріне сүйенсек, Алматы қаласына 2024 жылы туристер саны рекордтық деңгейге жеткенін хабарлайды – маусымаралық деректер бойынша 1,729,6 мыңға жетті (қайта артумен +14,2% жылдық өсім) және жақын уақыттағы жалпы есеп бойынша 2,34 млн адамға дейін жеткен [8]. Бұл пандемиядан кейін қаланың туризм саласының толықтай қалпына келгенін білдіреді [9]. Төмендегі 1-суретте 2019–2024 жылдар аралығындағы Алматы қаласының негізгі туристік көрсеткіштерінің динамикасы берілген.

Алматы Қазақстанның жалпы туристік ағынының 25 %-ын құрайды, бұл оның елдің негізгі туристік хабы ретіндегі мәртебесін растайды. Алматы қаласындағы жетекші туристік бағыттар: Ресей (117 534 турист, 23,2 % үлес), Үндістан (82 731 турист, 16,3 % үлес), Қытай (73 328 турист, 14,45 % үлес), Түркия (26 273 турист, 5,2 % үлес), Америка Құрама Штаттары (21 561 турист, 4,25 % үлес) және Оңтүстік Корея (15 775 турист, 3,11 % үлес) [10]. Осы мәліметке орай, 2-суретте 2024 жылғы туристік ағын құрылымындағы туристердің пайыздық үлесі ұсынылған.

Сурет 1 – Алматы қаласындағы туристік көрсеткіштер (2019–2024)

Сурет 2 – Алматы қаласының 2024 жылғы туристердің пайыздық үлесі

Шетелдік туристердің ағынының жыл сайын қарқынды өсуі туризм индустриясының белсенді дамуы инвестициялардың айтарлықтай өсуімен қатар жүрді. 2024 жылдың алғашқы 10 айында инфрақұрылымды жақсартуға, жаңа нысандарды құруға және қызмет көрсету сапасын жақсартуға салынған инвестициялар 86,6 млрд теңгені құрады, бұл өткен жылмен салыстырғанда 29,3 %-ға өскен. Туризм салығынан түскен кірістер екі есеге өсіп, 76,9 млрд теңгеге жетті.

Халықаралық мойындау қаланың туристік имиджін нығайтуда да маңызды рөл атқарды. Алматы The New York Times газетінің әлемдегі ең үздік туристік бағыттардың тізімінде 25-ші орынға ие болды. Британдық Wanderlust журналы Алматыға баса назар аудара отырып, Қазақстанды 2024 жылы міндетті түрде бару керек 24 бағыттың қатарына қосты. Бұл жетістіктер жарнама көрсетілімдерінің 2,4 есеге артуына ықпал етіп, олардың қамтуын 300 миллион аккаунтқа дейін жеткізді.

Халықаралық туристік көрмелерде Алматы шетелдік туроператорлармен 230 меморандумға қол қойды, бұл алдағы үш жылда 190 000-нан астам туристі тартады. Күтілетін экономикалық әсер 285 миллион АҚШ долларын құрайды (келушінің орташа шығыны 1500 АҚШ долларын құрайды).

Алматы қаласының әкімдігі жасаған «Туристің портреті» сияқты зерттеулер жоғары сапалы халықаралық туристерді тартуға стратегиялық басымдылық берді, олардың орташа шығыны ішкі саяхатшыларға қарағанда 8,7 есе жоғары. Бұл мақсатқа жету үшін Қытай, Түркия, Оңтүстік Корея, Ұлыбритания, Германия, БАӘ, Италия, Малайзия, Сауд Арабиясы және Сингапурды қоса алғанда, 11 мақсатты нарыққа баса назар аударылады. Бұл елдерден келген туристердің саяхат шығындары жоғары: 750 АҚШ долларынан 1500 АҚШ долларына дейін, бұл оларды Алматыдағы туризмді дамыту үшін маңызды аудиторияға айналдырады.

Алматы туризм бюросы Қазақстан Республикасы Стратегиялық жоспарлау және реформалар агенттігінің Ұлттық статистика бюросының Алматы қаласы бойынша департаменті мен Mastercard көмегімен Алматыға келетін орташа туристің профилін жасады.

Ұлттық статистика және туризм туралы түсінік бюросының (Mastercard аналитикалық платформасы) деректерін талдау шетелдік туристердің көпшілігі 26-35 жас аралығындағы ер адамдар екенін, олар достарымен де, жалғыз

саяхаттайтынын мәлімдейді. Шетелдік туристер мәдени іс-шаралар мен экотуризмді қалайды, 42 %-ы тұру үшін қонақ үйлерді таңдайды. Орташа есеппен олар Алматыда бес күн өткізеді және күніне шамамен 334 АҚШ долларын жұмсайды.

Ішкі туристер, негізінен 18-25 жас аралығындағы жас жігіттер, көбінесе туыстарына барып, жатақханаларды қалайды. Олардың орташа күнделікті шығындары 38 долларды құрайды, екі күндік тұру ұзақтығымен. Шетелдік туристер отандық туристерге қарағанда 8,7 есе көп жұмсайды.

Кесте 2 – 2024 жылдың турист портреті

Көрсеткіштер	Шетелдік турист	Ішкі турист
Жынысы және жасы	26-35 жастағы ер адам	18-25 жастағы ер адам
Саяхат	Жалғыз 40 %, достарымен 30 %, отбасыларымен 30 %	Жалғыз 44 %, достарымен 35 %, отбасыларымен 21 %
Сапардың мақсаты	Бос уақыт 68 %, іскерлік 32 %	Туыстарына бару 49 %, іскерлік 24 %, бос уақыт 27 %
Орналастыру	Қонақ үйлер 42 %, жатақхана 27 %, пәтер 31 %	Туыстары 62, пәтер 24, қонақ үйлер 14
Тартылу арналары	Мәдени іс-шаралар 48 %, экотуризм 44%, ойын-сауық 8 %	Мәдени іс-шаралар 79 %, экотуризм 16 %, ойын-сауық 5 %
Орташа ұзақтығы	5 күн	2 күн
Күнделікті шығындар	USD 334	USD 38
Қанағаттану деңгейі	86 % NPS	95 % NPS
Дереккөз: авторлармен құрастырылған [9]		

Жалпы алғанда, Алматының туризм индустриясы күшті өсімді көрсетуді жалғастыруда. 2024 жылдың бірінші жартысында Алматыға келген туристер саны 10,1 %-ға өсіп, 1 070 358 адамға жетті. Халықаралық туристік сегментте айтарлықтай өсім байқалды, ол өткен жылмен салыстырғанда 15,6 %-ға өсіп, 302 358-ге жетті немесе Қазақстанның жалпы туристік ағынының 53,3 %-ын құрады.

Алматы қаласының туризм секторындағы салық түсімдері 2024 жылдың алғашқы сегіз айында 62,5 млрд теңгені құрады, бұл өткен жылмен салыстырғанда 39,5 %-ға өскен. Негізгі капиталға инвестициялар 72,3 %-ға өсті. Тұру орындарына көрсетілген қызметтердің көлемі 32,5 %-ға өсті, бұл Алматыға туристік қызығушылықтың артқанын дәлелдейді.

2025 жылдың бірінші жартыжылдығында Алматы қаласына 1,14 млн турист келген, бұл 2024 жылмен салыстырғанда 6,5 пайыздық өсімді сипаттайды, 3-суретте 2025 жылы Алма-

ты қаласына келген шетелдік туристердің елдер бойынша үлесі көрсетілген.

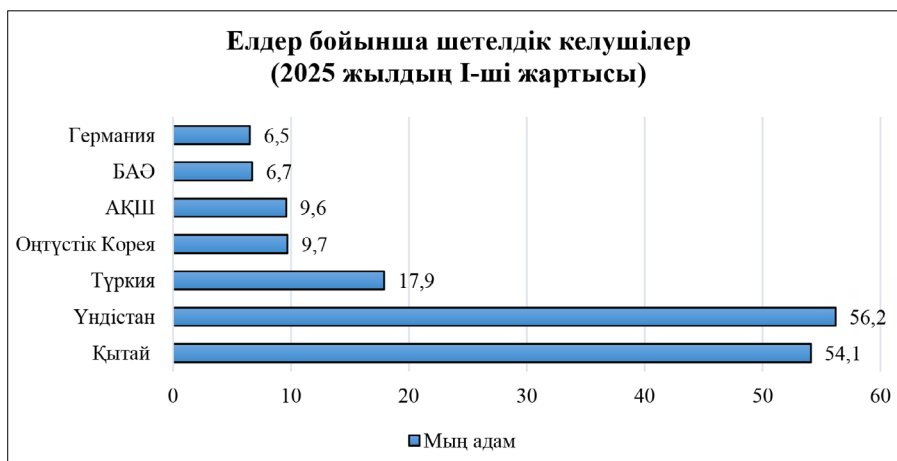
Шет елден келген туристер 323,5 мың адамды құраса, ішкі туристер 816,5 мың адамды құрайды. Шет елден келген саяхатшылардан Қытай елінен келген туристер алдыңғы жылға қарағанда 33,4 % өсімді растайды. Қытайдан кейін – Үндістан (56,2 мың), одан кейін Түркия (17,9 мың), Оңтүстік Корея (9,7 мың), АҚШ (9,6 мың), БАӘ (6,7 мың), Германия (6,5 мың).

Туризмнен түскен табыс 2025 жылдың алғашқы айларында туристік қызметтер көлемі 96,3 млрд тг-ге дейін өскен.

Нәтижелер. Алматы қаласындағы туристік ағынның қарқынды дамып жатқаны елдің экономикалық жағдайын да арттыруда. Туристік ағындардың динамикасын және өзгерістерін талдау негізінде туризм саласында қолданылатын экономикалық-математикалық формулалар арқылы есептеу арқылы туристік ағынның болжамын жасауға болады. Бұл зерттеуде туристер санының

жылдық өзгерісін бағалау үшін орташа жылдық өсім қарқыны (AAGR – Average Annual Growth Rate) және күрделі жылдық өсім қарқыны (CAGR – Compound Annual Growth Rate) қолданылды. Екі

көрсеткіш те туристік ағындардың ұзақ мерзімді тенденцияларын түсінуге мүмкіндік береді, бірақ олардың әрқайсысының өзіндік мақсаттық артықшылықтары бар [11].

Сурет 3 – 2025 жылы Алматыға келген шетелдік туристердің үлесі

CAGR (Орташа жылдық өсу қарқыны) формуласы қарастырылып отырған кезеңдегі келушілер санының өсу қарқынын есептейді және оны орташа жылдық өсу қарқынымен салыстырады. Бұл көрсеткіш деректерді «қалыпқа келтіру» арқылы ұзақ мерзімді үрдістерді анықтауға көмектеседі. CAGR әдісі болжамдардың сенімділігін арттырады және деректер сериясының дамуын бақылау үшін кеңінен қолданылады [12].

1) Орташа жылдық өсім қарқыны формуласы:

$$T_{t+1} = T_1 \times (CAGR)^n$$

$$CAGR = \left(\frac{T_n}{T_1}\right)^{\frac{1}{n-1}} - 1$$

$$CAGR = \left(\frac{V_{final}}{V_{initial}}\right)^{\frac{1}{n}} - 1$$

Алматы қаласының келушілер санының статистикасынан алынған деректер арқылы формуланы түрлендіреміз:

$$CAGR = \left(\frac{T_{2024}}{T_{2019}}\right)^{1/5} - 1$$

$$CAGR = \left(\frac{2\,340\,314}{1\,377\,121}\right)^{0.2} - 1$$

$$CAGR = (1.698)^{0.2} - 1 \approx 0.111$$

Орташа жылдық өсім 11,1 %
CAGR арқылы 2025 жылға болжам:

$$T_{2025} = 2\,340\,314 \times 1.111$$

$$T_{2025} \approx 2\,601\,000$$

2) AAGR формуласы зерттеу кезеңіндегі әрбір жыл үшін нақты өсу қарқынын есептеуге мүмкіндік береді. Бұл әдіс туристік ағындардың ауытқуларын, маусымдықты немесе сыртқы факторларға (пандемиялар, экономикалық дағдарыстар, шекаралық шектеулер) байланысты өзгерістерді дәл анықтауда тиімді. AAGR орташа жылдық салыстырмалы өсу қарқынын білдіретіндіктен, ол туризм нарығының динамикасын талдауда маңызды рөл атқарады.

Орташа жылдық тренд өсімі:

$$\frac{2\,340\,314 - 1\,377\,121}{6 - 1} = \frac{963\,193}{5}$$

$$b \approx 192\,639 \text{ (жыл сайынғы өсім)}$$

$$T_{2025} = 2340314 + 192639$$

$$T_{2025} \approx 2\,532\,953$$

Сонымен қатар бар мәлімет қолданылатын болса, осы формулалар арқылы нақтырақ келушілер санын шығара алады. 2025 жылдың бірінші жартыжылдығында келген туристер санын негізге ала отырып маусымдыққа қарай есептелінсе, үш нұсқа арқылы есептеледі. Егер жазғы маусым қарқынды болған жағдайда 45 % (H1=45 %) көрсеткішпен есептеуге болады, теңгерімді болған жағдайда 50 % (H1=50 %) және көктем маусымында келушілер саны белсенді болған жағдайда 55 % (H1=55 %) көрсеткішпен есептеледі:

$$H1=45 \% \quad T_{2025} = \frac{1\,140\,000}{0.45} \approx 2\,533\,000$$

$$H1=48 \% \quad T_{2025} = \frac{1\,140\,000}{0.48} \approx 2\,375\,000$$

$$H1=50 \% \quad T_{2025} = \frac{1\,140\,000}{0.50} \approx 2\,280\,000$$

Ең ықтимал көрсеткіш:

$$T_{2025} \approx 2\,400\,000 - 2\,550\,000$$

Кесте 3 – Алматы қаласындағы туристік ағындарды талдау

Көрсеткіш	Мерзім	Мағынасы	Түсіндіру
Нақты туристік ағын (базалық деңгей)	2019 ж.	базалық жыл	Сыртқы соққылардан бұрынғы бастапқы деңгей
Туристік ағынның төмендеуі	2020 ж.	кенет төмендеу	COVID-19 пандемиясы мен сапар шектеулерінің әсері
Орташа жылдық өсім қарқыны (AAGR)	2019-2024 жж.	мақалада есептелген	Туристік ағынның қалпына келуінің орташа динамикасын сипаттайды
Қосарланған орташа жылдық өсім қарқыны (CAGR)	2019-2024 жж.	мақалада есептелген	Қолданыстағы ауытқуларды тегістеуді ескере отырып, ұзақ мерзімді өсім үрдісін көрсетеді
Туристік ағын болжамы (тенденция)	2025 ж.	болжамды мән	Пандемиядан кейінгі қалпына келудің күтілетін жалғасуы
Болжамның сценарийлік бағалануы	2025 ж.	орташа өсім	Болжам елеулі сыртқы соққылар болмайды деп есептейді
Дереккөз: авторлармен құрастырылған [10]			

Бұл зерттеуде AAGR нақты жылдық өзгерісті талдау үшін, ал CAGR болашақ туристік ағындардың динамикасын болжау үшін қолданылады. Бұл екі формуланы қолданудың артықшылығы – олар туристік ағындарды кешенді бағалауға мүмкіндік береді: біріншісі жылдық өзгерістерді көрсетеді, ал екіншісі ұзақ мерзімді тұрақты өсу үрдісін негіздейді. Бұл тәсіл туристік нарықтың даму деңгейін кешенді талдауға мүмкіндік береді және стратегиялық шешімдер қабылдау үшін ғылыми негіз береді.

Талқылау. Алматы қаласының туристік ағындарының соңғы жылдардағы динамикасы тұрақты өсіммен сипатталатыны анықталды. Қалаға келетін туристер санының артуына инфрақұрылымның дамуы, көліктік қолжетімділіктің кеңеюі, мәдени және табиғи ресурстардың тартымдылығы, сондай-ақ туристік сервис сапасының жақсаруы сияқты факторлар әсер етуде. Деректер талдауы көрсеткендей, Алматы қаласы ішкі және сыртқы туристер үшін

елдегі жетекші туристік дестинация ретінде өз позициясын нығайтып келеді.

Статистикалық әдістерді, соның ішінде орташа жылдық өсім қарқыны (AAGR) мен күрделі жылдық өсім қарқынын (CAGR) қолдану туристік ағындардың нақты жағдайын бағалауға және ұзақ мерзімді өзгеріс тенденциясын болжауға мүмкіндік берді. AAGR жыл сайынғы өзгерістерді айқындауға тиімді болса, CAGR көрсеткіші жалпы даму қарқынын тұрақты түрде өлшеуге көмектесті. Бұл екі тәсілдің үйлесімді қолданылуы туристік ағын динамикасын кешенді түрде түсінуге мүмкіндік берді және зерттеу нәтижелерінің сенімділігін арттырды.

Зерттеу нәтижелері Алматы қаласының туристік ағындары соңғы жылдары тұрақты өсім траекториясында екенін айқындайды. Екі әдістің де нәтижелері бір-бірін толықтырып, қаланың туристік әлеуетінің жоғары екенін және сырттан келушілер санының болашақта да арта беретінін дәлелдейді. Бұл әдістердің қарапайымдылығы,

практикалық қолайлылығы және деректерге төмен талап қоюы оларды Алматы қаласының туризм саласындағы жедел талдау мен бастапқы болжау жұмыстарында тиімді құрал етеді.

Зерттеу шектеулері – қолданылған модельдердің қарапайымдылығы мен айқындығына қарамастан, АAGR мен CAGR қолданудың кемшіліктері бар. Бұл әдістер өткен үрдістердің жалғасатыны туралы болжамға негізделген және кенеттен болатын өзгерістер мен дағдарыстардың ықтималдығын жеткілікті түрде ескермейді. Болашақ зерттеулерде ұзақ мерзімді болжамды дәлірек жасау үшін машинамен оқыту әдістерін немесе көптеген факторларды ескеретін эконометрикалық модельдерді қолдану қажет. Нәтижесінде алынған өсім болжамы (~11% CAGR) Kadyrbekova D. және т.б.; Zheldibayev A. және т.б. зерттеулерінде ұсынылған оптимистік сценарийлерге сәйкес келеді және пандемиядан кейін Алматыда туризмді қалпына келтірудің елеулі әлеуеті бар деген ойды растайды [1, 6]. Негізгі нәтижелер – 11,1% құрайтын қосынды жылдық өсім қарқыны (CAGR) және жылына орта есеппен 193 000 адамға жуық өсім (AAGR) – Алматының туризмі пандемиядан кейін қалпына келіп, қазір тұрақты әрі қарқынды өсу жолында екенін айқындайды. Бұл өсім тек сандармен шектелмейді; ол сондай-ақ қаланың жақсарған жаһандық имиджін (The New York Times пен Wanderlust басылымдарындағы атап өтулерден көрінгендей) және инфрақұрылымға салынған инвестициялардың 2024 жылы 29,3%-ға өсуін негіздейді. Сонымен қатар, бұл 11 негізгі нарыққа бағытталған мақсатты маркетингтік жоспардың нәтижесі. Зерттеу нәтижелері бұрынғы зерттеулермен салыстырғанда, олар негізінен сәйкес келеді. Мысалы, Kadyrbekova D. et al. зерттеуінде 2024-2025 жылдарға арналған 11,1% CAGR болжамы екі жыл ішінде 73,5% өсім мен туризмнің Алматының ЖІӨ-сіне 11,3% үлесін ескере отырып орынды болып көрінеді, Zheldibayev A. және т.б. көрсетілгендей [1, 6]. Алайда, біздің негізгі тренд модельдеріміз Safarov B. және Paudel T. қолданылған ARIMA модельдерінен айтарлықтай ерекшеленеді, олар SARIMA немесе Holt-Winters сияқты уақыт қатар әдістерінен де өзгеше. Біз жалпы ұзақ мерзімді трендті жақсы көрсетсек те, басқа модельдер маусымдық өзгерістер мен қысқа мерзімді оқиғаларды көрсетуде тиімдірек болуы мүмкін [2, 3]. Сонымен қатар, Sakurbek M. және т.б. зерттеуінде орталықсыз басқару және күрделі рұқсат беру процестері сияқты институционалдық мәселелер өсімді шектей алатыны көрсетілген, сондықтан

біздің нәтижелерімізді ықтимал ең жоғарғы шегі ретінде қарастыру керек [7].

Зерттеуде CAGR мен AAGR қолданудың артықшылықтары мен кемшіліктерін қарастыру маңызды. Олар қарапайым болғандықтан, көп деректерді қажет етпейді және ұзақ мерзімді үрдісті тез көрсете алады, бұл жоспарлауға көмектеседі. Алайда, олар кенеттен туындайтын дағдарыстарды (мысалы, тағы бір пандемия) немесе нарықтағы ірі өзгерістерді нақты болжап бере алмайды. Біздің модель негізінен былай дейді: егер өсім осылай жалғаса берсе, 2025 жылы халық саны 2,6 миллион адамға жетеді. Сонымен қатар, бұл әдістер маусымдық ауытқуларды (мысалы, жазда туристер көп, қыста аз) немесе туристердің қызығушылығындағы қысқа мерзімді өзгерістерді ескермейді. Туристердің түрлері туралы деректерге (2-кесте) қарау болашақтағы өсімнің қалай болатынын түсінуге көмектеседі. Шетелдік туристер күніне көп ақша жұмсайды (334 АҚШ доллары) және қонақүйлерді жиі таңдайды, бұл қонақүй бизнесі үшін жақсы жаңалық. Жергілікті туристер өте қанағаттанған (95 % NPS) және жиі туыстарына барады, бұл қаланың жергілікті тұрғындарға тартымды екенін және ішкі нарықтың тұрақты екенін негізге алады. Осы болжамдарды бірнеше жолмен пайдалануға болады. Біріншіден, 2,5-2,6 миллион туристке жеткілікті инфрақұрылым (көлік, қонақүйлер, мейрамханалар) бар екеніне көз жеткізуіміз керек. Екіншіден, нарық үлестеріне сүйене отырып маркетинг жоспарымызды түзетуіміз қажет: қытай және үнді нарықтарындағы қарқынды өсуді қолдап, АҚШ пен Еуропада көбірек күш салу. Үшіншіден, туризмнен көбірек табыс алу үшін туристерді көбірек жұмсауға итермелейтін жолдарды іздеу керек, мысалы, жоғары деңгейлі турлар мен денсаулық сақтау туризмін ұсыну.

Осылайша, бұл зерттеу қарапайым, бірақ пайдалы статистикалық әдістерді қолдана отырып, Алматыдағы туризмнің орта мерзімді болашағына сандық тұрғыдан шолу жасап, шешім қабылдауға бағыт-бағдар береді. Алдағы уақытта болжамдарды жақсарту үшін маусымдық модельдерді (мысалы, SARIMA) немесе туристер санына әсер ететін ЖІӨ мен айырбас бағамдары сияқты көрсеткіштерді қамтитын экономикалық талдауды пайдаланған жөн. Сонымен қатар, Sakurbek M. және т.б. айтылғандай, туризмді басқаруды жеңілдету пандемиядан кейінгі қалпына келуге көмектесіп, Алматыны туристер үшін тартымды орынға айналдырады [7].

Қорытынды. Бұл зерттеу 2019 жылдан 2025 жылға дейінгі кезеңдегі Алматыға туристердің

келу тенденцияларын талдауға және орта мерзімді болжам жасауға бағытталды. Негізгі мақсат – қалаға келушілер санының қалай өзгертінін анықтап, статистикалық әдістерді қолдана отырып оның болашақ дамуын модельдеу болды. Зерттеу мынадай негізгі нәтижелерді анықтады: Алматы туризмі пандемиядан кейін қалпына келіп, қазір тұрақты түрде өсіп келеді. 2024 жылы қалаға туристік ағын рекордтық 2,34 миллион адамға жетті, бұл 2019 жылмен салыстырғанда айтарлықтай өсім. Жыл сайынғы орташа өсім қарқыны (AAGR) және күрделі жылдық өсім қарқыны (CAGR) модельдері болжаудың қарапайым әрі айқын әдістері ретінде жақсы нәтиже көрсетті. AAGR әдісі бойынша орташа жылдық өсім шамамен 193 000 адамды құрайды, ал CAGR моделі орташа жылдық өсім қарқыны 11,1 % екенін анықтады.

Екі әдістің нәтижелері бір-бірін растап, 2025 жылға болжамды көрсеткіштерді AAGR бойынша 2,53 миллион және CAGR бойынша 2,60 миллион адам деңгейінде анықтайды. Бұл сандар қаланың туризмінің жоғары өсім әлеуеті бар екенін растайды. Өсімді ілгерілететін негізгі факторлар – ғимараттар мен қызметтерге көбірек инвестиция, 11 халықаралық нарыққа бағытталған тиімді маркетинг жоспары, қаланың *The New York Times*,

Wanderlust сияқты халықаралық басылымдарда жариялануы және сапалы қызметке жоғары сұраныс. Бұл зерттеу пайдалы, себебі болжамдар қала әкімдігі мен туристік бизнеске ғимараттар мен қызметтерді дамытуды, қызмет көрсету мен логистиканы басқаруды және маркетинг бюджетін бөлуді жоспарлауға көмектеседі. Сонымен қатар, туристердің әртүрлі түрлерін (шетелдік/жергілікті, шығын деңгейі, тұру ұзақтығы) зерттеу нарық жоспарларын дәлірек жасауға көмектеседі. Бір шектеу – тренд модельдері маусымдық өзгерістерді немесе кенеттен пайда болатын сыртқы факторларды (экономикалық дағдарыс, геосаяси өзгерістер) ескермейді. Болашақ зерттеулерде маусымдық өзгерістерді ескеретін уақыт қатарлы модельдерді (SARIMA, Holt-Winters) немесе туристік ағынға әсер ететін сыртқы макроэкономикалық көрсеткіштерді қамтитын эконометрикалық талдауды қолдануға болады. Сонымен қатар, туризмнің тұрақты өсуін қамтамасыз ету үшін дереккөзінде аталған басқару мәселелерін мұқият зерттеу маңызды.

Қорытындылай келе, бұл зерттеу Алматыға туристердің орта мерзімді келешектегі келуіне сандық негіздегі көзқарас ұсынады және қаланы танымал туристік орын ретінде дамыту жоспарын жасауға көмектеседі.

Әдебиеттер тізімі

- 1 Kadyrbekova D., Sarsebayeva A., Serikpaeva S. Management effectiveness in Kazakhstan's tourism sector and its impact on sectoral development // *Eurasian Journal of Economic and Business Studies*. – 2025. – Vol. 69. – №4. – pp. 104–118. DOI: 10.47703/ejeb.v69i4.599.
- 2 Safarov B., Al-Smadi H.M., Buzrukova M., Janzakov B., Iliş A., Grama V., Iliş D.C., Csobán Vargáné K., Dávid L.D. Forecasting the volume of tourism services in Uzbekistan // *Sustainability*. – 2022. – Vol. 14. – №13. – Art. 7762. DOI: 10.3390/su14137762.
- 3 Paudel T., Li W., Dhakal T. Forecasting tourist arrivals in Nepal: a comparative analysis of seasonal models and implications // *Journal of Statistical Theory and Applications*. – 2024. – Vol. 23. – №3. – pp. 206–223. DOI: 10.1007/s44199-024-00079-7.
- 4 Sabirzhan S., Sheikhi A., Anatolyevna A.Y., Erikovna N.D., Namazbayeva Z. Exploring the post-COVID-19 wellness tourism potential in Central Asia: a case of Almaty region, Kazakhstan // *Indonesian Journal of Geography*. – 2025. – Vol. 57. – №2. – pp. 365–372. DOI: 10.22146/ijg.100259.
- 5 Ul Haq I., Pardaev J., Allayarov P., Munir S. The impact of financial innovation and infrastructure on inbound tourism in Central Asia // *Journal of Open Innovation: Technology, Market, and Complexity*. – 2024. – Vol. 10. – Iss. 1. – Art. 100175. DOI: 10.1016/j.joitmc.2023.100175.
- 6 Zheldibayev A., Kulazhanov Y., Moldagaliyeva A., Abdildayeva N., Zhoya K., Sarkitkan K., Savanchiyeva A., Aldasheva A., Askarova M., Pavlichenko L. Study of the current state and prospects for the development of tourist flow in the city of Almaty, Kazakhstan // *Geojournal of Tourism and Geosites*. – 2024. – Vol. 57. – pp. 1952–1963. DOI: 10.30892/gtg.574spl09-1362.
- 7 Sakypbek M., Assipova Z., Minnaert L., Yessenov M., Aktymbayeva A. Governance barriers to sustainable tourism development in Almaty city and region: evidence from stakeholder interviews (2018 and 2024) conducted in Kazakhstan // *Tourism and Hospitality*. – 2025. – Vol. 6. – №5. – Art. 238. DOI: 10.3390/tourhosp6050238.
- 8 Ұлттық статистика бюросы. Қазақстан Республикасының ресми статистикалық деректері [Электрондық ресурс]. – URL: <https://stat.gov.kz/> (қол жеткізу күні: 06.01.2026).
- 9 Портрет туриста в Алматы: аналитический взгляд Mastercard [Электрондық ресурс]. – URL: <https://er10.kz/read/it-novosti/portret-turista-v-almaty-analiticheskij-vzglyad-mastercard/> (қол жеткізу күні: 06.01.2026).
- 10 За девять месяцев 2024 года Алматы посетило более 1,7 млн туристов [Электрондық ресурс]. – URL: <https://www.gov.kz/memleket/entities/almaty/press/news/details/898136?lang=ru> (қол жеткізу күні: 07.01.2026).
- 11 Armstrong J.S. Principles of forecasting: a handbook for researchers and practitioners. – Boston: Springer, 2001. – 862 p. – URL: <https://gwern.net/doc/statistics/prediction/2001-armstrong-principlesforecasting.pdf>.

- 12 Song H., Li G., Witt S.F., Fei B. Tourism demand modelling and forecasting: how should demand be measured? // *Tourism Economics*. – 2010. – 19 p. – Vol. 16. – №1. – URL: <https://ira.lib.polyu.edu.hk/bitstream/10397/1771/1/Song.pdf>.

References

- 1 Kadyrbekova D., Sarsebayeva A., Serikpaeva S. Management effectiveness in Kazakhstan's tourism sector and its impact on sectoral development // *Eurasian Journal of Economic and Business Studies*. – 2025. – Vol. 69. – №4. – pp. 104–118. DOI: 10.47703/ejeb.v69i4.599.
- 2 Safarov B., Al-Smadi H.M., Buzrukova M., Janzakov B., Iliş A., Grama V., Iliş D.C., Csobán Vargáné K., Dávid L.D. Forecasting the volume of tourism services in Uzbekistan // *Sustainability*. – 2022. – Vol. 14. – №13. – Art. 7762. DOI: 10.3390/su14137762.
- 3 Paudel T., Li W., Dhakal T. Forecasting tourist arrivals in Nepal: a comparative analysis of seasonal models and implications // *Journal of Statistical Theory and Applications*. – 2024. – Vol. 23. – №3. – pp. 206–223. DOI: 10.1007/s44199-024-00079-7.
- 4 Sabirzhan S., Sheikhi A., Anatolyevna A.Y., Erikovna N.D., Namazbayeva Z. Exploring the post-COVID-19 wellness tourism potential in Central Asia: a case of Almaty region, Kazakhstan // *Indonesian Journal of Geography*. – 2025. – Vol. 57. – №2. – pp. 365–372. DOI: 10.22146/ijg.100259.
- 5 Ul Haq I., Pardaev J., Allayarov P., Munir S. The impact of financial innovation and infrastructure on inbound tourism in Central Asia // *Journal of Open Innovation: Technology, Market, and Complexity*. – 2024. – Vol. 10. – Iss. 1. – Art. 100175. DOI: 10.1016/j.joitmc.2023.100175.
- 6 Zheldibayev A., Kulazhanov Y., Moldagaliyeva A., Abdildayeva N., Zhoya K., Sarkitkan K., Savanchiyeva A., Aldasheva A., Askarova M., Pavlichenko L. Study of the current state and prospects for the development of tourist flow in the city of Almaty, Kazakhstan // *Geojournal of Tourism and Geosites*. – 2024. – Vol. 57. – pp. 1952–1963. DOI: 10.30892/gtg.574spl09-1362.
- 7 Sakypbek M., Assipova Z., Minnaert L., Yessenov M., Aktymbayeva A. Governance barriers to sustainable tourism development in Almaty city and region: evidence from stakeholder interviews (2018 and 2024) conducted in Kazakhstan // *Tourism and Hospitality*. – 2025. – Vol. 6. – №5. – Art. 238. DOI: 10.3390/tourhosp6050238.
- 8 Ұлттық статистика бюросы. Қазақстан Республикасының ресми статистикалық деректері [Jelektronдық resurs]. – URL: <https://stat.gov.kz/> (қол зhetkizu күні: 06.01.2026).
- 9 Портрет туриста в Алматы: аналитический взгляд Mastercard [Jelektronдық resurs]. – URL: <https://er10.kz/read/it-novosti/portret-turista-v-almaty-analiticheskij-vzglyad-mastercard/> (қол зhetkizu күні: 06.01.2026).
- 10 За девят' месjaceв 2024 goda Almaty posetilo bolee 1,7 mln turistov [Jelektronдық resurs]. – URL: <https://www.gov.kz/memleket/entities/almaty/press/news/details/898136?lang=ru> (қол зhetkizu күні: 07.01.2026).
- 11 Armstrong J.S. Principles of forecasting: a handbook for researchers and practitioners. – Boston: Springer, 2001. – 862 p. – URL: <https://gwern.net/doc/statistics/prediction/2001-armstrong-principlesforecasting.pdf>.
- 12 Song H., Li G., Witt S.F., Fei B. Tourism demand modelling and forecasting: how should demand be measured? // *Tourism Economics*. – 2010. – 19 p. – Vol. 16. – №1. – URL: <https://ira.lib.polyu.edu.hk/bitstream/10397/1771/1/Song.pdf>.

АВТОРЛАР ТУРАЛЫ АҚПАРАТ // ИНФОРМАЦИЯ ОБ АВТОРАХ // INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

^aБірінші автор

Әбубәкір Аружан Нұрланқызы – «Туризм» білім беру бағдарламасының 2 курс магистранты, әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті, Алматы қ., Қазақстан.

^aПервый автор

Әбубәкір Аружан Нұрланқызы – магистрант 2 курса образовательной программы «Туризм», Казахский национальный университет им. аль-Фараби, г. Алматы, Казахстан.

^aThe First Author

Abubakir Aruzhan Nurlankyzy – 2nd year master's student of the educational program “Tourism”, Al-Farabi Kazakh National University, Almaty, Kazakhstan.

e-mail: aruzhana379@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-5531-7488>

^bХат-хабарларға арналған автор

Сатқали Илан Қуанышқызы – PhD докторант, әл-Фараби атындағы Қазақ Ұлттық университеті, Алматы қ., Қазақстан.

^bАвтор для корреспонденции

Сатқали Илан Қуанышқызы – PhD докторант, Казахский национальный университет им. аль-Фараби, г. Алматы, Казахстан.

^bThe Author for Correspondence

Satkali Ilan Kuanyshkyzya – PhD student, Al-Farabi Kazakh National University, Almaty, Kazakhstan.

e-mail: issanova10@mail.ru

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0006-3143-9333>

Молдағалиева Айтолқын Есенқуловна – география ғылымдарының кандидаты, доцент, әл-Фараби атындағы Қазақ Ұлттық университеті, Алматы қ., Қазақстан.

Молдағалиева Айтолқын Есенқуловна – кандидат географических наук, доцент, Казахский национальный университет им. аль-Фараби, г. Алматы, Казахстан.

Moldagaliyeva Aitolkyn Esenkulovna – candidate of geographical sciences, associate professor, Al-Farabi Kazakh National University, Almaty, Kazakhstan.

e-mail: moldagaliyeva.aitolkyn2016@gmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8060-4933>

Шәкен Айман Шәкенқызы – PhD, доцент м.а., әл-Фараби атындағы Қазақ Ұлттық университеті, Алматы қ., Қазақстан.

Шәкен Айман Шәкенқызы – PhD, и.о. доцента, Казахский национальный университет им. аль-Фараби, г. Алматы, Казахстан.

Shaken Aiman Shakenkyzy – PhD, acting associate professor, Al-Farabi Kazakh National University, Almaty, Kazakhstan.

e-mail: shakenaiman1982@gmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6730-6245>

Молдағалиев Адил Жексенбинович – DBA кандидаты, AlmaU, Алматы қ., Қазақстан.

Молдағалиев Адил Жексенбинович – кандидат DBA, AlmaU, г. Алматы, Казахстан.

Moldagaliyev Adil Zheksenbinovich – DBA candidate, AlmaU, Almaty, Kazakhstan.

e-mail: adil_info@mail.ru

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0003-9010-7775>

Мақала түскен күні: 21.01.2026

Мақала басылымға қабылданған күні: 26.03.2026